

עין יצחק

פרשת תרומה
תשפ"ג
גיליון מס' 319

כתיבה:
הרב מרדכי גור ראש הכולל

הגיליון השבועי מפינת ההלכה מאת מרן הראשל"צ הרב יצחק יוסף שליט"א

הציבור, והם שחייבו לקרוא בתורה והם התירו לקטן לקרוא ולהוציא ידי חובה. התשב"ץ כותב ליישב, שאף שהקטן אינו בן חיוב הקילו חכמים בדין זה, כי אין קריאת שבעת העולים אלא לכבוד היום ולפי קדושת היום הקילו. המאירי (מגילה כג') כתב שקריאת התורה אינה כמו פרשת זכור או הבדלה שהציבור יוצא ידי חובה, אלא להשמיע לעם, ואין בזה חובת יחיד לשמוע קריאת התורה.

הרא"ש גם כתב כך בברכות, קטן ואשה עולים למנין שבעה, אף שאינם חייבים בלימוד תורה, כי כתוב ולמדתם את בניכם ולמדו חז"ל את בניכם ולא בנותיכם. ולכן קטן ואשה עולים למנין שבעה, אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בציבור מפני כבוד הציבור, אבל קטן עולה.

בשו"ת צמח צדק מלובביץ' הביא בסימן לה' שאע"פ שיש חיוב לעלות שבעה עולים לתורה, אין חיוב על הציבור לשמוע את כל העולים, ואין זה דומה לפרשת זכור והבדלה וכד', ששם צריך כל יחיד לשמוע ולצאת ידי חובה. וכן כתב בספר תהילה לדוד, שאין חיוב גמור על יחיד לשמוע מבר חיובא קריאת התורה, מלבד פרשת זכור.

המאירי כותב עוד תירוץ, שיש חיוב על האב ללמד את בנו תורה, וממילא קטן שייך בקריאת התורה. הגאון היעב"ץ בספרו מור וקציעה בסימן רמ"ב כתב את ספרת המאירי. ואומנם מצינו

נשאלנו, אודות אדם שקנה לבנו הקטן פחות מגיל 13 עליה לספר תורה והגבאי טוען שלא מצינו בשום מקום שקטן עולה לתורה עם מי הצדק?

תשובה:

המשנה במגילה דף כג', הכל עולים למנין שבעה ואפילו קטן, וכך פסק הרמב"ם בפרק י"ב הלכות תפילה, שקטן היודע לקרוא בתורה עולה למנין שבעה, וכן פסק מרן השולחן ערוך בסימן רמ"ב שקטן היודע למי מברכים עולה למנין שבעה.

בזמננו, כל מי שהיה עולה לברך בתורה היה גם קורא, ואם כן קשה, איך המשנה אומרת שקטן עולה למנין שבעה, הרי קטן פטור מחיוב לימוד תורה מהתורה והוא מחויב רק מדין חינוך מדרבנן, ואיך מוציא את הציבור שחייבים מן הדין בלימוד תורה?

הר"ן במגילה כג' והריב"ש בסימן שכ"ו כתב, שבזמן המשנה רק הפותח והחותם בספר התורה מברכים על התורה ובוה קטן לא היה מברך בעליית ראשון ושביעי, אך עדין יש שאלה איך היו מעלים לתורה קטן פחות מגיל בר מצוה להוציא אחרים ידי חובה?

בשו"ת גינת ורדים כותב שלא מצא לזה תירוץ, והדין שקטן עולה זה לפי הסוד. אבל הריב"ש מתרץ, שבשעה שתיקנו חז"ל קריאת התורה ידעו שאין הכל בקיאים בקריאת התורה שאין שם ניקוד וכו', לכן תיקנו שגם קטן יעלה, כדי לא להטריח את

ראינו שקטן עולה למנין שלשה, זה בגלל שיש רבים בבית הכנסת ולכן לא היו מעלים קטן, ולא בגלל שלהלכה אסור, ועיינו הרואות שאפילו בשבת אינו עולה, אבל אם ירצו, יעלו קטן גם למנין שלשה וגם למנין שבעה. ולכן הלכה למעשה גם אם הציבור מסתפקים מה מנהגם, יעלו לתורה קטן ואף יקרא הקטן. וכל שיש ספק במנהג מעמידים את הדבר על עיקר הדין, וכמו שכתב הרמ"א באבן העזר קי"ח, וכן כתב בדרכי משה בסימן א', וכן כתב השדי חמד.

לסיכום: קטן שהגיע לחינוך ויודע למי מברכים, כבן שש שבע, עולה למנין שבעה ואף עולה עליית למפטיר, ולכן יכין היטב את הקריאה. ורק אצל אשכנזים לא יעלו, כי אין מנהגם כן.

בשני וחמישי, יש סתירות בדברי הפוסקים, לכן עדיף שלא יעלו קטן למנין שלשה בשני וחמישי, אבל חודש חודשיים לפני הבר מצוה, יכול לעלות כשמניח תפילין בפעם הראשונה. וכשהגיע לגיל בר מצוה עולה, אף אם לא ידוע אם הביא שתי שערות.

פרשת זכור:

קטן לא עולה לתורה, כי לכל הפוסקים זה חובת יחיד, ולמן השולחן ערוך זה מהתורה, ולכן קטן לא עולה. וכן בפרשת פרה, שהיא מהתורה לשולחן ערוך, לא יעלה קטן לברך או לקרוא בתורה.

בהרבה מקומות שלא מעלים קטן למנין שבעה, אבל יש כנגד זה גמרא וראשונים ואחרונים וכך נפסק להלכה, וכדי לאסור דין כזה על פי מנהג זה, צריך שיראו את הדין ובכל זאת החליטו להחמיר מצד מנהג, אבל בסתם לא החמירו. ולכן להלכה קטן עולה למנין שבעה.

וכל זה לאפוקי ממה שכתב ראש המקובלים רבי עובדיה הדאיה בספרו שו"ת ישכיל עבדי חלק ז', שכתב דבר מחודש, שכאן בארץ ישראל מנהג ישראל תורה הוא, שקטן היודע למי מברכים ויודע לקרוא אינו עולה למנין שבעה, והעולה ועושה הפך המנהג עווננו ישא, שמזלזל בבעלי התקנה הקדושים אשר בארץ המה, ומי יערב על נפשו לעבור על דבר שנתפשט בכל תפוצות ישראל. אבל מחילה מכבודו, איפה הוא מצא שזה מנהג, הרי זה מפורש בגמרא ובראשונים ושולחן ערוך, וכן בספרי המנהגים לא כתבו כך, אדרבה, במאמר מרדכי ועוד כתבו, שהמנהג הוא שקטן עולה למנין שבעה, גם בספר מעשה אליהו כתב, שהמנהג לעלות קטן למנין שבעה, גם רבי אליהו חזן כתב, שכך מנהג מצרים לעלות קטן למנין שבעה. הן אמת, שהמגן אברהם כתב, שלא נהגו אצל האשכנזים לעלות קטן למנין שבעה, ורק לעלית מפטיר עולה, וכך כתב הגאון רבי זלמן, וכך כתב בספר מטה יהודה, שבאלג'יר המנהג שלא עולה למנין שבעה. אבל כל זה במקומות שנמנו, אבל אצלנו אין מנהג כזה. בספר חיים שנים ישלם ראה גדולי הדור שמעלים קטן אף לשני וחמישי וכך עשה מעשה, וכך נהגו במרוקו, וכך כתב בספר בן אברהם, שזה שלא

מהנעשה במוסדותינו

לעילוי נשמת הרב מיכאל בן פרחזה זצ"ל נשיא המוסדות

יתן להאזין לשיעור בכל יום שישי בשעה 15:40
ברשת מורשת ובידור חוזר בטלפון: 0799165000

לתרומות והנצחה עמותת חזון מיכאל
בנק מזרחי טפחות סניף 591 מ.ח. 105767

לקבלת העלון במייל ולכל הארה והערה:
m0507497878@gmail.com